

En umulig gutt

av Petter S. Rosenlund

TRØNDELAG
TEATER

97/98

JIM, åtte år gammel
SYLVIA, mor til Jim
ODDVAR, bestefar til Jim
HENRIK, lege
CECILIE, sykepleier

Even Lynne Amundsen
Marit Jaastad
John Yngvar Fearnley
Håkon Ramstad
Grethe Nordberg

En umulig gutt
av Petter S. Rosenlund

Regi Trond Birkedal
Scenografi og kostymer
Per Kristian Solbakken
Lysdesign Morten Reinan
Masker, frisyre og "special effects"
Sissel Grønlie

Inspisient Erik Johansen
Teknisk ansvarlig Nils Johan Aarbu
Sufflør Ann Eli Aasgård
Rekvisitør Elisabet A.K. Østergren
Lyd Jan-Emil Indergaard

Program May Selmer
Grafisk utforming Mette Renée Green
Ansvarlig utgiver Ola B. Johannessen
Plakat Mette Renée Green
Foto fra prøvene Cathrine Dillner Hagen

Kulisser og kostymer er produsert
i teatrets egne verksteder.
Fotografering og lydopptak under
forestilling er ikke tillatt.

Teatret takker gipsestua på RiT
for nyttig assistanse under prøvetiden

Radiokommentaren er lest inn
av Eva Laukøy

Rettigheter Petter S. Rosenlund

STUDIO

SCENEN

URPREMIERE PÅ STUDIO SCENEN 19. SEPTEMBER 1997

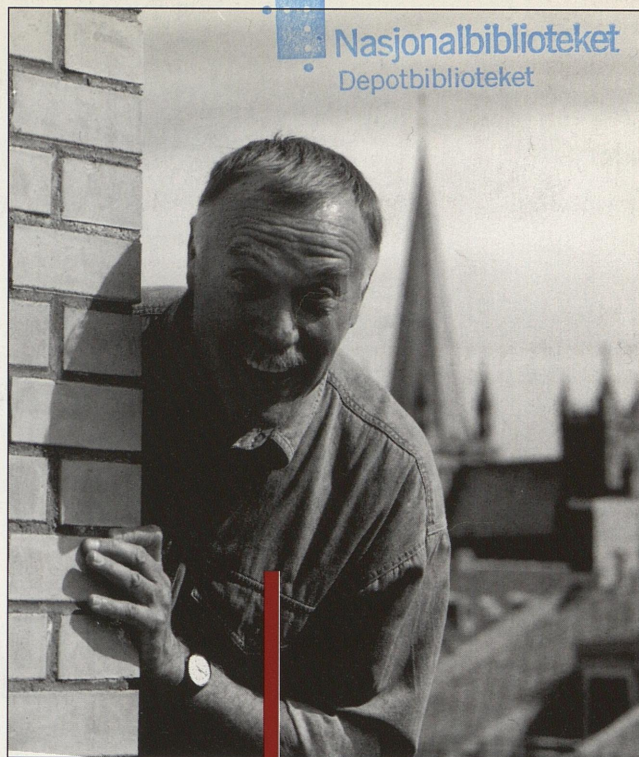
PLUGG INN, SKRU PÅ!

Et nytt norsk skuespill er alltid en begivenhet. En ny stemme i det lille kammerkoret av norske samtidsdramatikere skal alltid hilses hjertelig velkommen. Bli det utøvd klok stemmepleie, kan vi håpe på en fulltonende solist om noen år.

Når han til overmål har noe viktig på hjertet, skjerper vi hørselen og lytter ekstra konsentrert. En stemme som utsier noe om 90-årenes krav på "instant happiness" er sjelden vare. At den uttrykker seg i komisk farsestil er oppsiktsvekkende.

Så, kjære publikum, plugg inn, skru på, fest beltene og ha en morsom tur!

Olav Johansen
Teatersjef

Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

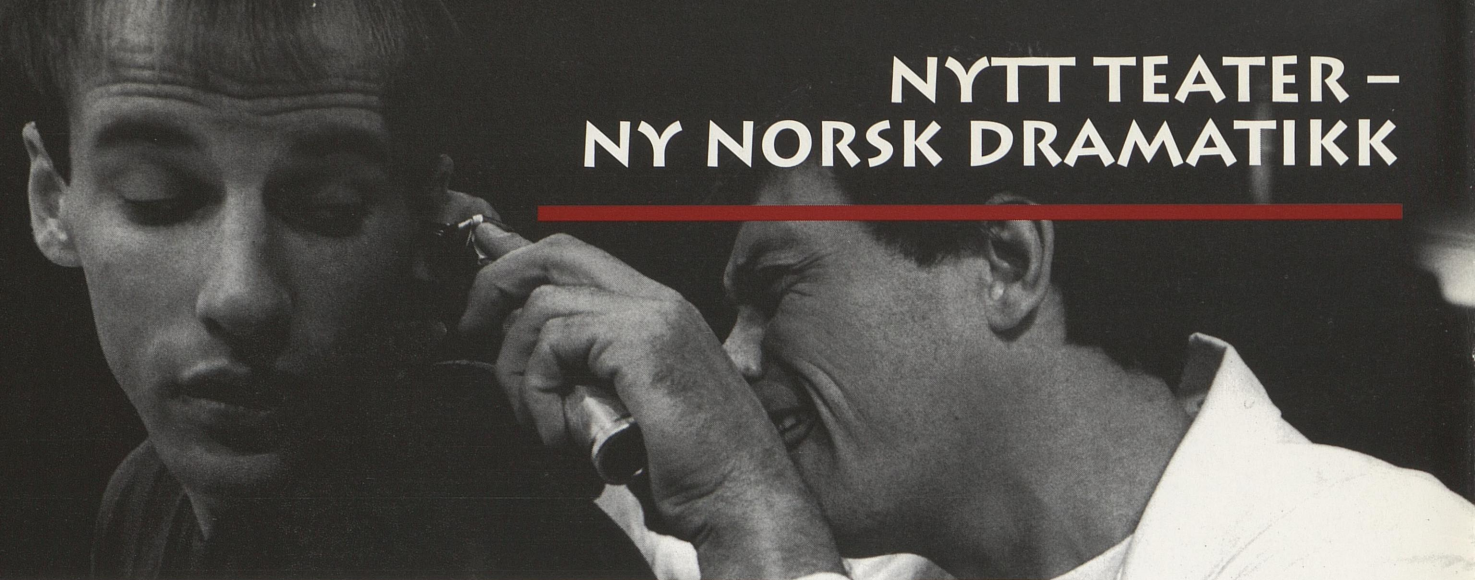

**Nei, nei, gutt
dette må bli slutt!
Ikke storme
inn i stua
før du har
fått av deg lua!
Glemte du det rent?
Det var ikke pent.**

**Husk å ta
alltid lua a'!
Ikke kast den,
ikke sleng den,
pent og rett på
knaggen heng den!
Tørk av foten din
og gå stille inn.**

*Så langt M. Munthe.
Oppbyggelige råd
om barneoppdragelse
står å lese annetsteds
i programmet!*

NYTT TEATER – NY NORSK DRAMATIKK

Det kan være smertefullt å være dramatiker. I dag skaper ofte dramatikeren sitt verk alene, andre ganger i nært samarbeid med teatret. I sin skapende prosess danner han seg sitt eget bilde av den sceniske handling ut fra sine intensjoner.

Ved antagelse av et manuskript gir han imidlertid fra seg sitt verk til et kunstnerisk fellesskap, vel vitende om at han ikke har monopol på fortolkning av sin egen tekst. I en teater-skapende prosess gjennomgår en tekst fortolkning på mange nivåer. Kreative innspill fra skuespillere, scenograf, lysdesigner og andre, administreres av instruktøren som har ansvaret for at den endelige forestilling fremstår som et sammenhengende og konsekvent uttrykk. Noen replikker blir strøket og andre lagt til. Det siste selvfølgelig i samråd med forfatteren.

Likevel har forfatteren ingen garanti for at hans intensjoner og visjoner om scenisk fremstilling blir gjenkjennelig for ham, i teaterforestillingen. Når teaterforestillingen er et faktum, er teksten borte. I forestillingen er det skrevne ord omskapt til handling i teaterrommet. Den talte replikken

er en del av denne handlingen. Dette kan synes vanskelig for noen forfattere, som så “trekker seg tilbake” til episk forfatterskap. Andre opplever nettopp dette som berikende og fortsetter å skrive for teatret.

Petter S. Rosenlund er en debuterende dramatiker. Likevel er han en dramatiker med kunnskap om teatret som kunstform og han har stor ydmykhet for de skapende prosessene i teatret. Det er få replikker som er fjernet i prøveperioden.

De replikkene som er lagt til, har Petter selv skrevet på eget initiativ etter å ha overvært første leseprøve. “En umulig gutt” er et stykke som utfordrer skuespillernes spillestil. Den kjappe replikkvekslingen krever en helt spesiell konsentrasjon av energi og rytmefølelse. Samtidig er dette et stykke som utfordrer i sitt innhold: Hvordan forvalter vi egentlig vårt ansvar for våre barn?

Har det moderne menneskets grenseløse selvopptatthet gjort oss til udugelige foresatte? Et sted i stykket sier Jim: “Kanskje jeg er bortskjemt? Kanskje jeg forlanger for mye? Jeg

som ble unnfanget på høsten, under fullmåne – på overtid – et sted på legevakten. Som et barn av vår tid, med foreldre som lengtet tilbake til sine foreldre og som selv aldri ønsket å være det.”

Rosenlund setter fokus på våre famlende forsøk på å kommunisere. I sentrum for våre mislykkede forsøk på å nå frem til hverandre, står barnet igjen som offeret. I lattervekkende situasjonskomikk åpnes det også for en tragisk dimensjon. Rosenlund har lagt grunnlaget for en engasjerende og spennende prøvetid. Nå er det vår oppgave å engasjere publikum. Så får vi bare håpe at Petters smertegrense ikke er nådd, og at hans hjerte forblir i teatret også etter dette.

Vi er stolte av å kunne presentere ny norsk dramatikk ved åpningen av den nye Studioscenen ved Trøndelag Teater. Vi vil også fortsette med å presentere ny norsk dramatikk på våre scener i årene som kommer.

Yrjan Svarva
Dramaturg

PETTER S. ROSENLUND

Foto: Leif Knutseth

Allerede i 12-årsalderen (nå er han 30) begynte han å fylle skrivebords-skuffene med egne dikt og historier. Etter hvert har det blitt en rekke skuespill. Problemet er bare, ifølge ham selv, at de enten er for naive og romantiske eller favnet for vidt. De ble ganske enkelt for kompliserte. Ett av målene har derfor vært å skrive en så enkel historie som mulig, med en konkret ytre handling. Og for to år siden fikk han idéen: Han så for seg en mor som kommer til et sykehus med et barn som ikke hører. Etterhvert forstår vi at det ikke er sønnen, men moren som egentlig har problemer. Dette utgangspunktet spant han videre på, og resultatet

er hans dramatikerdebut, kveldens forestilling "En umulig gutt".

Rosenlund er opptatt av språk, - og våre forsøk på å kommunisere med hverandre gjennom ord. Det irrasjonelle som ligger i vår natur gjenspeiles i måten vi snakker sammen på. Vi prater iveri, - bryter, tilsynelatende umotivert, tankerekker og det blir omtrent umulig å forstå hverandre fullt og helt.

For å formidle dette i dramatisk form, er replikkføringen et viktig redskap for ham. Sceneskikkelser vi tror på, er inkonsekvante. Vi kjenner oss igjen - de er som oss selv.

er fra Stavanger, og har slitt ut adskillige par guttesko på BARNETEATRET på Rogalandsscenen.

Som de fleste andre ungene, skulle han også bli skuespiller når han ble stor. Det var en stor opplevelse å stå på scenen og få en full sal med seg, men likevel ble det bare med guttedrømmen.

Via friidrettsysler, som varte ut gymnas-tiden, gikk veien tilbake til dramatikken - i form av teatervitenskap ved Universitetet i Bergen.

Cand.mag-graden ble fullført med litteraturvitenskap og historie i fagkretsen. Et stipend muliggjorde et års opphold ved University of California, hvor han bl a studerte teaterregi og litteratur.

Rosenlund arbeider for tiden som journalist og program-sekretær i NRK - fjernsynets dokumentar-redaksjon. Han begynte i Ungdoms-redaksjonen i 1991, og var med fra oppstarten av "U" - sendingene, hvor han har laget en rekke programmer og dokumentarer.

Han har også vært tilknyttet TV2, som reporter og producer for "Dokument 2". Han har oversatt skuespill og skrevet manus for spillefilm. Dramavdelingen NRK har kjøpt rettighetene til "En umulig gutt" - så kanskje vil vi om et stykke tid få se en "reprise" av det på skjermen.

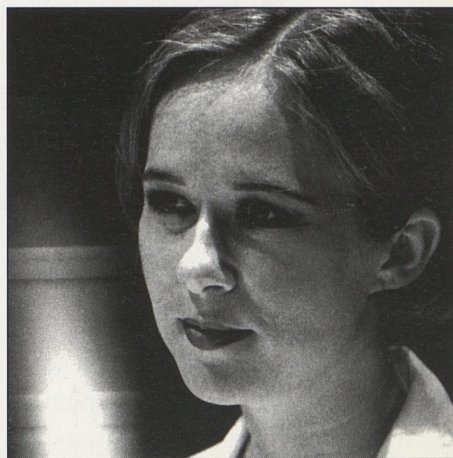
GRETHE NORDBERG

Vi ønsker to nye skuespillere

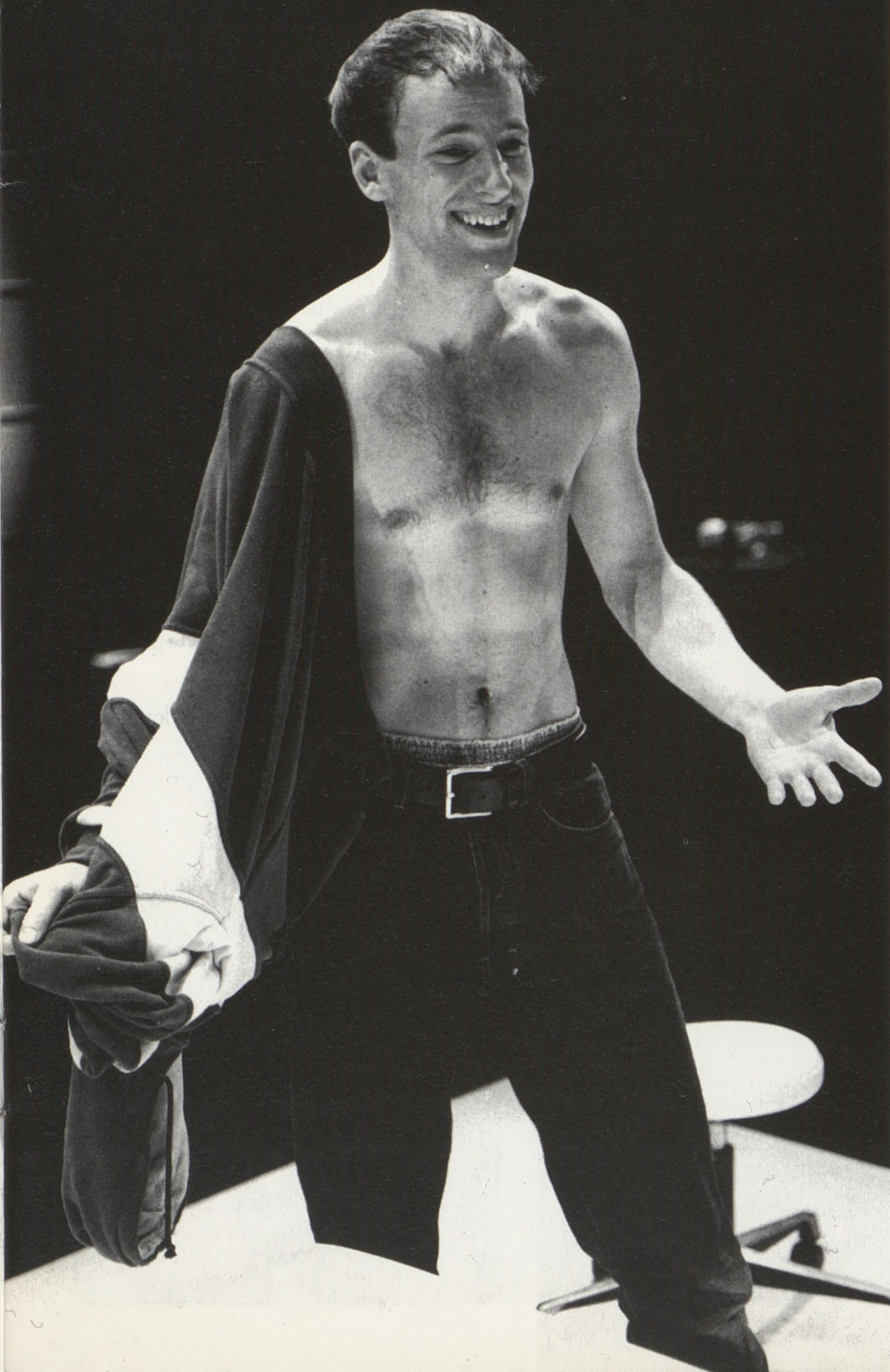
er "ækt Trondhjæmspi" som har trådt sine barnesko på Byåsen og som nå debuterer på Trøndelag Teaters scene i en alder av 25 år. Det hele startet da hun var jentunge, i BULs Teaterlag, og med sangundervisning. På videregående skole valgte hun musikklinjen på Heimdal (hun har stemmen som instrument) og etter det var ikke veien lang til Romerike og folkehøyskolens teaterlinje.

I et par år ble det et avbrekk på veien mot målet i rampelyset. Grethe tok forberedene på Dragvoll, jobbet som kelner på si', og som gatemusikant i daværende Øst-Tyskland et halvt års tid. I 1994 fikk hun sitt høyeste ønske oppfylt: Hun kom inn på Statens Teaterhøgskole. I vår ble hun uteksaminert, og hos oss har hun fått det hun kaller DRØMMEJOB BEN på et DRØMMETEATER. Hun føler seg privilegert. Det var en fantastisk tid på skolen, men enda mer fantastisk er det å jobbe her og kunne kalle seg skuespiller. Teater har vært Grethes hobby, nå er det hennes yrke. Hun er stolt av det.

velkommen i ensemblet:

EVEN LYNNE AMUNDSEN

er 26 år, kommer fra Oslo, har gått i samme klasse som Grethe på teaterskolen og debuterer som Jim i "En umulig gutt".

Even er et barn av Steinerskolen. Det siste gymnasåret gikk han på skole i Stuttgart, og fattet der interesse for språket og den tyske litteraturen.

En naturlig følge av denne affiniteten ble tysk grunnfag på Blindern.

*Det akademiske miljøet ble litt for teoretisk. Han hadde en aktivitets-
trang han ikke fikk utløp for på universitetet (som han fremdeles har et kjærlighet/hatforhold til, ifølge ham selv).*

Etter et intermezzo på et par dager ved en teaterskole i Danmark, fikk han i egenskap av "et meget teaterinteressert menneske" sneket seg til en ekstra plass på dramalinjen ved Statens lærerhøgskole i forming (stadig ifølge ham selv). Han arbeidet med drama i skolen en tid før han bestemte seg for alvor å satse på skuespilleryrket. I vår var også han ferdig utdannet.

Even synes det er drømmen for en ung skuespiller å få komme til Trøndelag Teater og være med på oppbyggingsfasen.

Det er spennende, med mange fine utfordringer, å jobbe på et sted hvor det er mennesker som tar vare på den enkeltes kunstneriske utvikling og initiativ på lengre sikt.

Det er slik Even ønsker det. En perfekt overgang – fra skole til et levende teaterhus.

BARN I DE VOKSNES VERDEN

“Historien om barndommen er et mareritt som vi nå først har begynt å våkne opp fra. Jo lenger tilbake i historien vi går, dessto dårligere har omsorgen for barna vært, og dessto oftere er barna blitt drept, forlatt, slått, terrorisert og misbrukt seksuelt.”

(Lloyd de Mause, engelsk forsker)

De gode, gamle dager?

Den familien vi blir født inn i, har helt avgjørende betydning for hva slags liv vi får, og aller mest for hva slags barndom vi får.

I tidligere tider var dette mer markant enn i dag. Det enkelte individet eller den enkelte kjernefamilie hadde nesten ingen sosial eksistens, slekten var alt. Til langt ut på 1100-tallet skulle alt tjene ættens bestående. Av flere grunner gikk dette mønstret etterhvert i oppløsning: Familieenhetene ble mindre, og kirke- og statsapparatet kom sterkere inn i den enkeltes liv.

Tre ulike familietyper som vi senere har hatt i vårt land er relativt fylldig beskrevet. Delvis faller de etter hverandre i tid, men de har også eksistert side om side i ulike lag av befolkningen.

Den landlige storfamilien

Rammen om denne familien var gården. Familien besto av de mennesker som bodde og arbeidet der, husbondsfolket, barna deres og gjerne også de gamle, og ugifte slektninger. Det var et bofellesskap uten store muligheter for “privatliv”. Kjærlighet, hat, vennskap, fødsel og død – nesten alt utspant seg innenfor storfamiliens ramme. Og barna var med på det meste. De var ikke store før de fikk sine oppgaver: passe mindre søsken, springe ærend, hente ved og holde ilden ved like. Ingen kunne trekke seg tilbake. Kanskje ønsket de det heller ikke. I middelalderen og fremover synes det ikke å være stor forskjell mellom privatliv og samfunnsniv.

Hvordan var det så å være liten i en slik familie? Det dominerende syn blant dem som skrev om dette var at barna hadde det svært godt. Besteforeldre ga barnebarna en mild

og tålmodig oppdragelse, og de formidlet livsoppfatning, moral og livsvaner til barna. De ble formanet om de ble for ville, men ikke straffet. I et samfunn der alle voksne viste de gamle ærbødighet var det sjelden at barna ikke tok lærdom av de eldres eksempel. Og i tur og orden ble de tatt med i alle gjøremål på gården, og det knyttet seg stor prestisje til å bli flink tidlig.

Det har etterhvert kommet frem et så overveldende kildemateriale som vitner om hardhet og brutalitet i det gamle samfunns barneoppdragelse at det er vanskelig å tro at den landlige storfamilie kan ha vært så idyllisk som beskrevet.

Et annet trekk ved det gamle bondesamfunnet som vi ser som “hardt”, var skikken med å sende barna fra seg til oppfostring hos andre. Som oftest var barna 7 – 8 år gamle, men det hendte også at de var mindre.

Den borgerlige familie

Den typisk borgerlige familie utviklet seg i perioden 1600 – 1900. Den er først og fremst knyttet til det nye næringslivet med handel og industri. Det arbeidet som ble utført var det ikke mulig for barna å ta del i. Hjemmet ble det lune redet der myke verdier rådet. Ute i arbeid og politikk rådde de harde lovene.

I dette miljøet skjer det som har vært kalt "oppdagelsen av barndommen". Den ble betraktet som en spesiell periode i menneskets liv. Nå ble det lagt vekt på det som skiller barn fra voksne. De fikk spesielle bøker, klær, møbler og leker.

Samtidig skjedde det en uskyldiggjøring av barna, ikke minst i seksuell forstand. Fra førborgerlig tid finnes det grunn til å tro at det har vært relativ åpenhet også på dette området. Nå sammenlignes barna med engler, og englene males som små barn: nakne og lubne pryder de barokkens kirkeinteriør.

Barna ble på en måte midtpunktet i den borgerlige familie. Huset deres ble bygd med sikte på å være et sted der mor, far og barn kunne trekke seg tilbake. Sammen med noen besteforeldre og tanter – og tjenere, om de ikke var for fattige.

Så kunne vi kanskje tro at i dette miljøet var det en løssluppen barneoppdragelse med full frihet til selvtutfoldelse for englebarna.

Men forholdet er mer komplisert enn som så. Dette representerer bare drømmen, eller glasuren av virkeligheten. Det var også en svært sterk norm som tilsa at moren skulle oppdra dem med kjærlig, men fremfor alt fast hånd. Det ble lagt stor vekt på lydighet mot foreldrene.

Oppdragelsen er ofte gjennomført med så stor strenghet at det synes vanskelig å forstå i dag.

Christian V's Norske Lov fra 1687 gir forordninger om forholdet mellom foreldre og barn.

Her heter det blant annet:

1. **Findis nogen at være sine Forældre Ulydig, og foragte deris christelige Formaninger til Guds Frygt, Ærlighed, Ædruhed, Fredsommelighed, Flittighed, Sparsommelighed og dislige, og det skielligen bevisis, miste Arv efter dennem.**

2. **Bander nogen sine Forældre, eller dennem ubluelig tiltaler, eller paataler paa Ære og Lempe, miste Arv og straffis med Jern og Arbejd paa Bremmerholm, om det er Mands-Person, eller i Spindhuset, om det er Qvindfolk, deris Livs Tid.**

3. **Slår nogen sine Forældre, da er det Halsløs Gierning.**

4. **Husbond maa refse sine Børn og Tyende med Kæp eller Vond,* og ej med Vaaben; Men gør hand dem Saar, med Aad eller Æg, eller slaar dem Lemmer sønder, eller skader dem paa deris Helbred, da straffis hand saa som hand en Fremmet hafde giort Skade.**

*bøvelig gren

Med industrialismen ble familie-mønstret forandret. Morsrollen og familielivet ble fremstilt meget idyllisk. På maleriet fra denne tiden sees moren omgitt av sine barn med faren beskyttende ved siden av.

Arbeiderfamilien

Det vi kaller arbeiderfamilien, kunne like gjerne vært kalt proletarfamilien. Den vokste frem i kjølvannet av den industrielle revolusjon, og er først og fremst familiene til kroppsarbeiderne eller de dårligst betalte lønns-mottakerne i de nye industriene.

De fleste beskrivelser viser en ganske autoritær og til tider brutal far. Etterhvert suppleres dette bildet av en annen og mer morsorientert familieform. Arbeidsløsheten har bidratt til å slå sprekker i farsautoriteten.

I disse familiene fantes ikke mye – om noe – av borgerskapets kretsing om og dyrking av barnet. Her var ingen barnebøker, kjøpte leker eller barnelitteratur. Den var da heller ikke skrevet for dem. Det er pekt på flere forskjeller mellom arbeiderfamilien og de tidligere omtalte familietypene.

I den landlige storfamilie var i hovedsak barna å regne som en ressurs på grunn av sin arbeidskraft og som alderdomsforsikring for foreldrene.

I den borgerlige familie spilte barna en stor rolle som fremtidige arvtakere av bedrifter og annen kapital. Barna var derfor – i et rimelig antall – viktige og ønskelige.

I arbeiderfamiliene ble imidlertid barna først og fremst en belastning, hvert barn ble en munn mer å mette på den samme lønna. Særlig etter at lovforbudene mot barnearbeid kom, ble dette følbart. For arbeiderfamiliene kunne det slå hardt ut, for det var før prevensjonsteknikkens tid. Det var ikke mange arbeiderbarn som var “ønsket” – tvert imot. Og hva betyr det for de barna det gjelder?

Den engelske kunstneren William Hogarth (1697 – 1746) var i opposisjon til det kommersielle og høyborgerlige samfunnet han levde i. Som én av de første i kunsthistorien brukte han bilder som propaganda mot de sosiale misforhold. Hans empati for barn, som ofte ble behandlet dårligere enn dyr, var stor.

De voksnes generelle holdninger og pedagogiske idealer på 1800-tallet gjenspeiles i barnebøkene. Sonja Hagemann, som har forsket i denne litteraturen, uttaler blant annet:

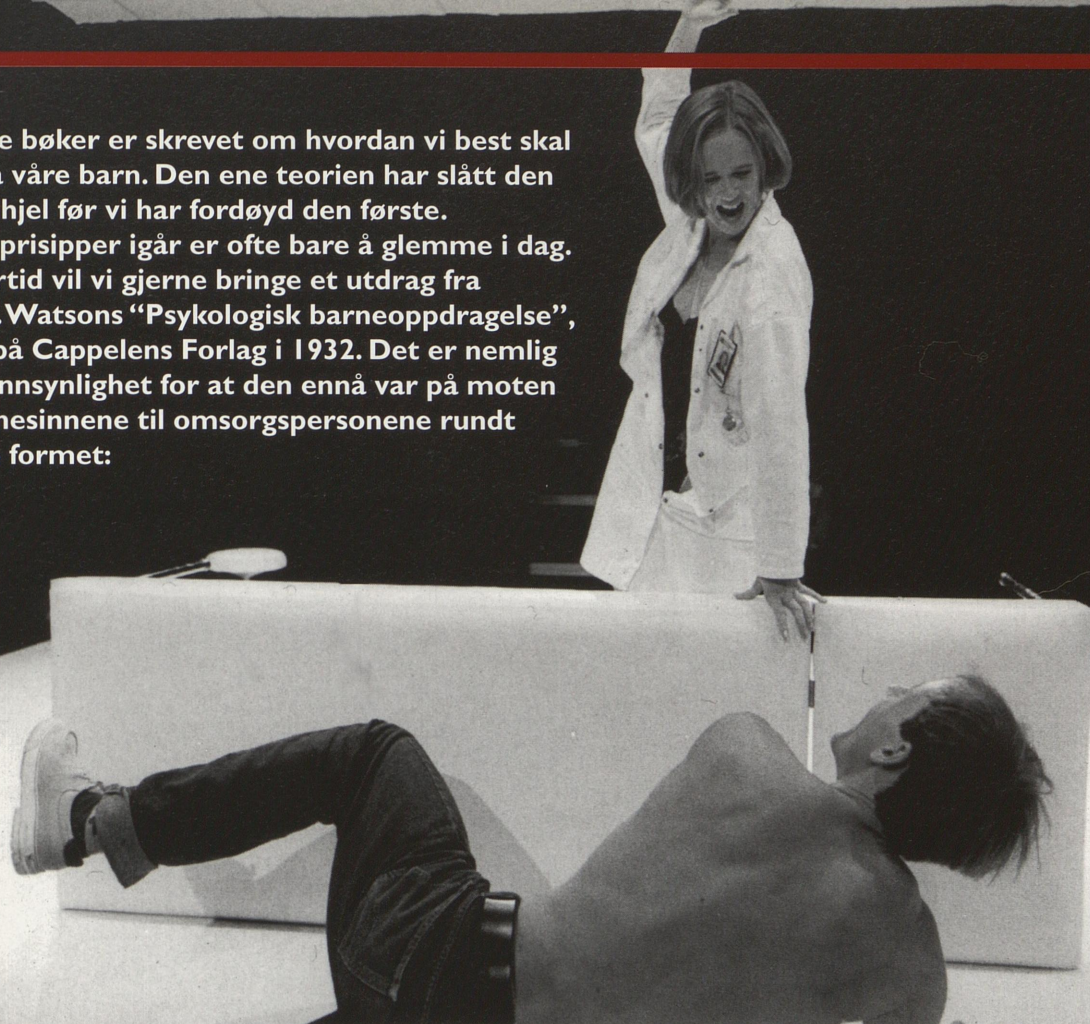
“Gjennom hele forrige hundreår var lydighetskravet absolutt. Barn skulle tuktes til en forsvarlig etisk holdning og til å følge de bud samfunnets normer og religionens krav på dem. De skulle bli små dydsmønstre – veltilpassede ville vi vel si i dag – slik vi i rendyrket form møter dem i “de moralske eksempler”. Mange barn levde under religionens harde

trykk, og dens jerngrep løsnet først da den grundtvigianske kristendom brøt gjennom i 1880-årene også i barnas bøker. Men dette kom først og fremst barn fra velhavende og intellektuelle hjem til gode. Barnebøkene gir rystende eksempler på at underpriviligerte klassers barn lenge trellet under pietismens skremslar og helvetesfrykt. I barnelitteraturen kom lysningen for disse klassers barn først i vårt eget hundreår.”

(Kilde: *Slik levde småbarna før* av Liv Kari Tønnesen, Universitetsforlaget 1982)

Utallige bøker er skrevet om hvordan vi best skal oppdra våre barn. Den ene teorien har slått den andre ihjel før vi har fordøyd den første.

Sunne prisipper igår er ofte bare å glemme i dag. Imidlertid vil vi gjerne bringe et utdrag fra John B. Watsons "Psykologisk barneoppdragelse", utgitt på Cappelens Forlag i 1932. Det er nemlig stor sannsynlighet for at den ennå var på moten da barnesinnene til omsorgspersonene rundt Jim ble formet:

Hensikten med dette lille bind vil være nådd hvis det på noen måte kan hjelpe den alvorlige mor med å løse den oppgave å opdra et lykkelig barn: et barn som aldri gråter hvis det ikke er blitt stukket av en nål (for eksempel); et barn med en skatt av gode vaner til å hjelpe ham over mørke og triste dager; et barn som er høflig, ordentlig og renslig, så voksne ikke har noe imot å være sammen med ham en del av dagen i det minste; som kan være sammen med voksne uten stadig å skulle ha oppmerksomheten henvendt på sig; går inn i overgangsalderen så godt utrustet at denne tiden bare blir en rekke gode år; og så til sist glir inn i

manndommen så vel befestet med jevnt arbeide og gode vaner, at ingen vanskeligheter vil kunne ta knekken på ham.

La oss se litt på vår egen adferd som voksne for å forstå virkningen av for megen kjæling. De fleste av oss har hatt for meget av dette i den tidlige barndom. Hvorledes viser det sig? Det viser sig som *invaliditet*. Vi har så mange smerter og lidelser. Treffer jeg et menneske til stadighet, undgår jeg alltid å spørre ham hvorledes det står til. Nesten alltid får man til svar: "Å, ikke rart." Slike mennesker feiler intet som lægene kan påvise. Man kan se invaliditeten spire i de fleste

hjem. Altså, i den utstrekning De bruker tiden til å kjæle og klusse med Deres barn – i den utstrekning tar De fra ham anledningen til å stille med sin verden. Om ikke for annet så er det at De berøver barnet chansen til å bli herre over sine omgivelser, nok til å betrakte kjæling som et farlig eksperiment.

Moren kjæler med barnet av to grunner. Den grunn hun innrømmer er at hun vil barnet skal ha det godt. Hun vil at barnet skal omgis med kjærlighet så det kan bli et snildt og kjærlig barn. Den andre grunnen er at hele hennes eget vesen higer efter kjærlighet. Hennes mor lærte henne

op til å gi og motta kjærlighet. Hun er underernært på kjærlighet, eller ømhet som hun foretrekker å kalle det. I bunn og grunn er denne trangen kjønnsbetonet, ellers vilde hun ikke kysse barnet på lebene. Hadde hun bare den medgitte grunnen til å kjæle med barnet, vilde det vel være tilstrekkelig å kysse barnet på pannen eller håndbaken, eller å klappe det på hodet en gang imellem; det vilde være fullstendig nok til å gi barnet følelsen av å vokse op i et vennlig-sinnet hjem.

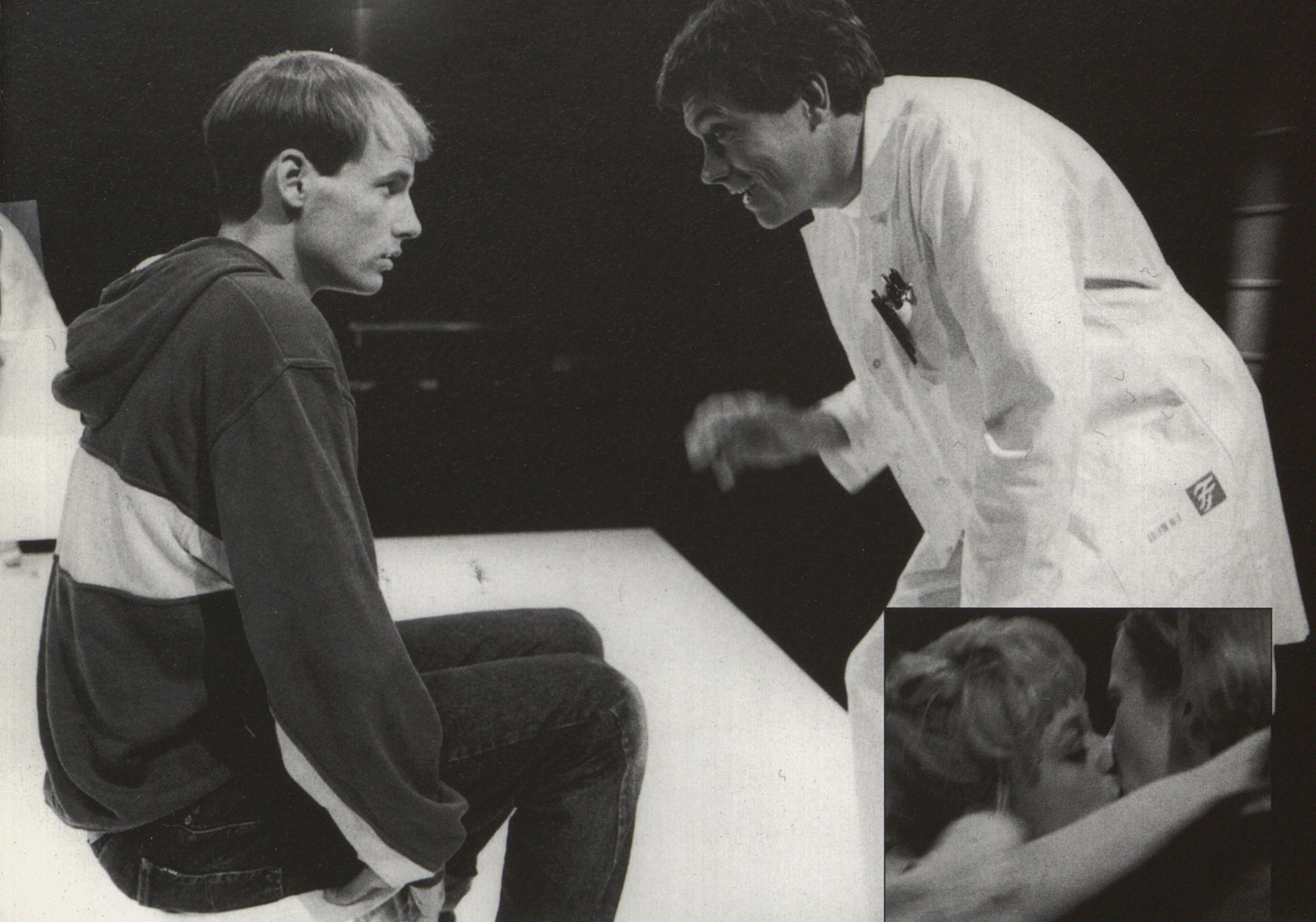
Imidlertid, la gå at moren tror hun kysser barnet med den helt logiske

hensikt å plante inn et passende kvantum av kjærlighet og hengivenhet, men vil det lykkes henne? Den omstendighet jeg pekte på tidligere, at man sjelden ser et lykkelig barn, beviser det motsatte. Når barna våre stadig griner og gråter for et eller annet, er det fordi de slett ikke er så lykkelige og sunde som de burde være. Det innvirker på fordøielser, og bringer sannsynligvis uorden i hele kjertelsystemet.

Vær alltid objektiv og vennlig, men bestemt. Ikke omfavn og kys dem, ikke la dem sitte på fanget. La dem få en klapp hvis de har utført en van-

skelig jobb riktig bra. Forsøk det. Om en ukes tid vil De opdage hvor lett det er. Og De vil komme til å skamme Dem over den ekle, sentimentale måten De hittil har anvendt.

Barnet bør lære å overvinne vanskeligheter uten at De ser på. Ingen barn burde påkalle oppmerksomhet og få ros og belønning hver gang de gjør noe som de bør gjøre. Hvis De er så ømhjertet at De absolutt må iakttå Deres barn, så lag et kikhull så De kan se uten selv å bli sett, eller bruk et sladrespeil. Men fremfor alt, skulde noe hende, så la ikke barnet se Deres egen engstelse, men ta

situasjonen som en sykepleierske eller doktor ville gjøre, og lær Dem så endelig til ikke å bruke kjæleord, eller snakke "klissent" til ungen Deres.

Kjæling gjør barn til "hjemmegriser", og det er en fordervelig vane å komme i. Gutter og piker som er for hjemmekjære lider når de blir nødt til å reise hjemmefra. Den hyppigste årsak til skilsmisser og ekteskapelige konflikter ligger her. Det er påvist hundrer av tragiske tilfelle hvor tilknytningen til far og mor har vært så sterk at en tillempning i ekteskap blir umulig, selv etter at bryllupet

har funnet sted. De ekteskapelige bånd kan bli så uutholdelige at den ene av partene kan bli sinnsyk eller bli drevet til selvmord.

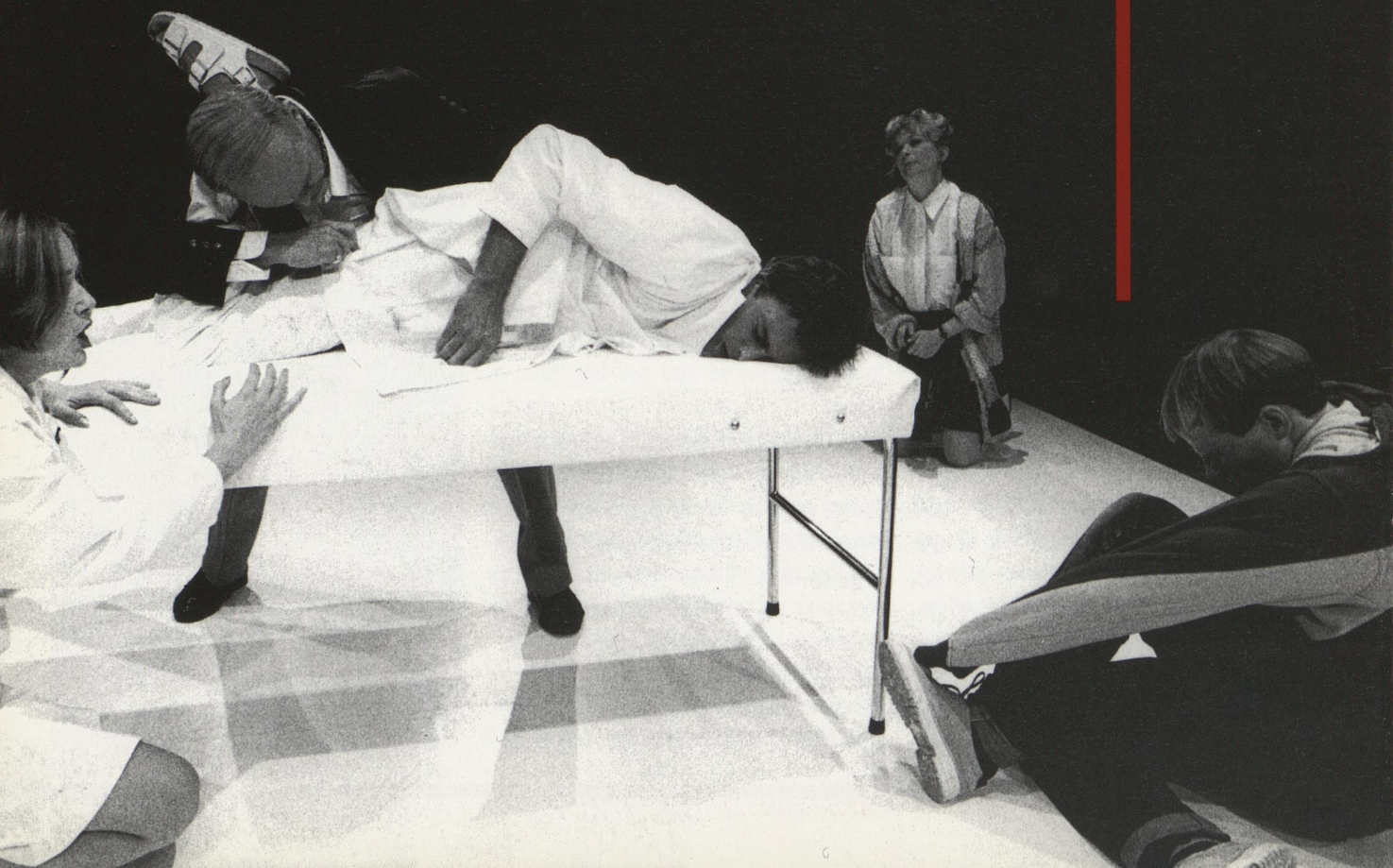
Altså, når De fristes til å kjæle for Deres barn, så husk at morskjærligheten er et farlig instrument. Ved det kan det oppstå uheldredelige sår som kan komme til å gjøre barndommen ulykkelig og overgangsalderen til et mareritt; og det samme instrumentet kan ødelegge Deres sønns eller datters løpebane og gjøre dem helt uskikket til ekteskapelig lykke.

“Barnas infeksjon skjer indirekte, idet de instinktivt tar stilling til foreldrenes sinnstilstand: Enten forsvarer de seg mot den i taus protest (ofte er den meget høyrøstet), eller de hjemfaller til en lammende etterligningstvang. I begge tilfelle er de tvunget til å gjøre, å føle, å leve det foreldrene er og ikke det de selv er. Jo mer “inntrykksfulle” foreldrene er, og jo mindre de bevisst aksepterer sin egen problematikk (ofte direkte for barnas skyld!), desto lenger må barna bære foreldrenes ikke-levde liv og tvangsmessig oppfylle det de har holdt fortrenget og ubevisst ...

Den fortrengete problematikk og den lidelse i livet som man derved på en forfalsket måte sparer seg selv for, frembringer en hemmelig gift som trenger gjennom taushetens tykkeste vegger og kalkede graver – og inn i barnets sjel. Barnet er jo hjelpeløst prisgitt foreldrenes sjelelige innflytelse, og slik som seglet avsetter merke i myk voks, slik må barnet danne en avbildning av foreldrenes selvbedrag, deres uoppriktighet, hykleri, deres feige engstelse, den egoistiske bekvemmelighet og selvrettferdigheten.”

C.G.Jung i “Psykologi og oppdragelse”, Cappelens Forlag 1967

“Jeg er ikke noe jeg ved siden av andres jeg, men det eneste Jeg’et: Jeg er makeløs... Ingenting overgår meg i mine øyne... Min frihet er bare begrenset av at jeg ikke kan trumfe min vilje igjennom overfor en annen. Og jeg tar verden for det den er, nemlig min, min personlige eiendom: Jeg refererer alt til meg selv.”

Max Stirner

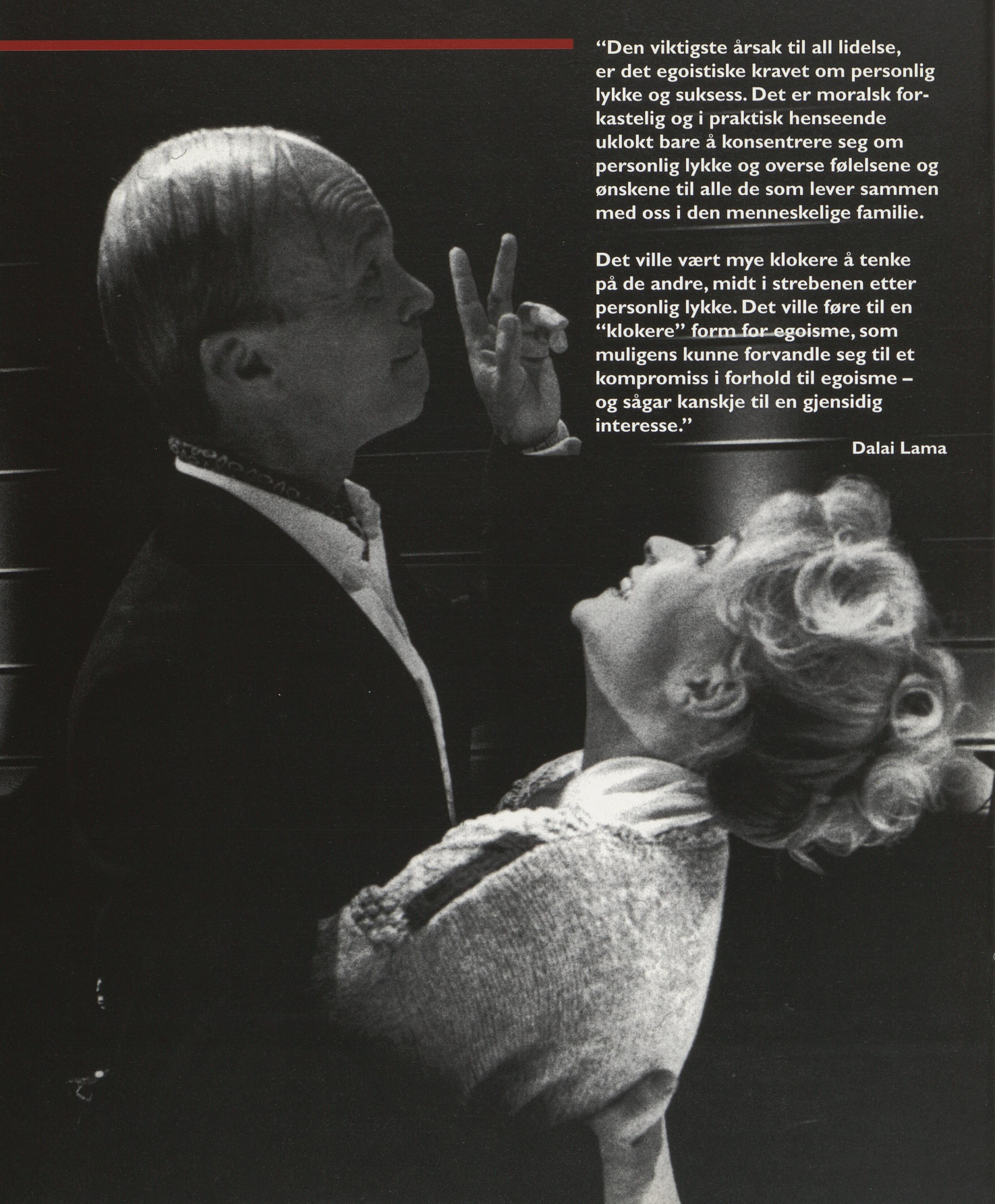
VI TÅLER IKKE

1
Vi tåler ikke altfor følsom nærhet og babler profetisk med en blomsterkrans rundt hodet, gjennomtrengt av solens projektiler, renslikket av stjernenes napalm. Snart ligger vi som lik i haug med tidens millioner mord. Vi stikker hånden i hverandres sår og smiler fromt vårt haresmil fra øreflipp til øreflipp, lallende av åpenhet. Vi heller skriftemål på skriftemål i nestens fang. Medlidenheten når sitt null og grusomheten står opp fra det døde. Snart eter vi hverandre opp i dette jesussakrament av selvhat og avflådd hud, av nådebrød og fortids feil. En angst har løpt oss inn. Vi pynter oss med samvittighetens tornekrone, men glemmer kjærlighetens enkle ta og gi.

2
Vi tåler ikke altfor kjølig fjernhet og blir til saltstøtter med hjerter som vinternedkjølte flaggermus i avstengte rom fra forrige århundre, med forgylte hester og karjoler, og kister stinne av Don Juan-attester og Carmen-brev, alt nedstøvet og eviggjort. Ingen vind kan lenger fingre ved støvet, ingen hverdagsrevolusjon kan løse innboet opp i lesket kalk. Vi forsvinner i et tårn av ensomhet hvor verdens stemmer suser fjernt i klamme vindeltrapper, like fjernt som “havet” i guttungens naive konkylie. Vi er døde lenge før gravferden. Barna rekker tunge og peker nese av oss. Med rette.

Harald Sverdrup, *Samlede dikt 1948 – 1982*,
H. Aschehoug & Co 1983

“Den viktigste årsak til all lidelse, er det egoistiske kravet om personlig lykke og suksess. Det er moralsk forkastelig og i praktisk henseende uklokt bare å konsentrere seg om personlig lykke og overse følelsene og ønskene til alle de som lever sammen med oss i den menneskelige familie.

Det ville vært mye klokere å tenke på de andre, midt i strebenen etter personlig lykke. Det ville føre til en “klokere” form for egoisme, som muligens kunne forvandle seg til et kompromiss i forhold til egoisme – og sågar kanskje til en gjensidig interesse.”

Dalai Lama

“Barn er ikke upåvirket av sosialt press og spenning som krever voksnes oppmerksomhet, selv om vi skulle ønske det annerledes. Det er egentlig de som oftest blir grepet av verdens forvirring. Vi er et samfunn som altfor ofte opprettholder forestillingen om barnet som eiendom, en oppfatning som tillater oss å bli kvitt våre bekymringer og skuffelser gjennom våre barn.

Vi må komme bort fra synet på barna som “eiendom” om de skal lære å ta ansvar for sitt eget liv. Selv om barn alltid har måttet ta dette ansvaret etter som de ble større, er dette i dag et spesielt viktig mål i livet. For, nå mer enn noen gang før i vår historie, begynner voksne å bli utilstrekkelige modeller for barn som skal utvikle seg til sosiale individer.

Mye av det vi ble opplært til å tro på og leve etter, viser seg kanskje ikke å være den mest nyttige ballast for dagens barn.

Lykke er ikke lett å frembringe. Det er kanskje først og fremst denne erkjennelsen som må få oss bort fra å påstå noe annet – som kan få barn til å tro at det er lett. Vi må ikke oppdra barn med et overfladisk syn på lykke som helt sikkert vil føre til skuffelser. I overflodens hav vil de da bare kjenne tørst misnøye. Barn må få høre og selv danne seg andre oppfatninger – bygd på virkelig, ikke på oppdiktet erfaring – med et så rikt følelsesmessig innhold at de er dekkende for livets vanskelige skiftninger.”

Fra boken *Barndommen, en lykkelig tid?*
av Carole Klein, H. Aschehoug & Co,
Oslo 1977

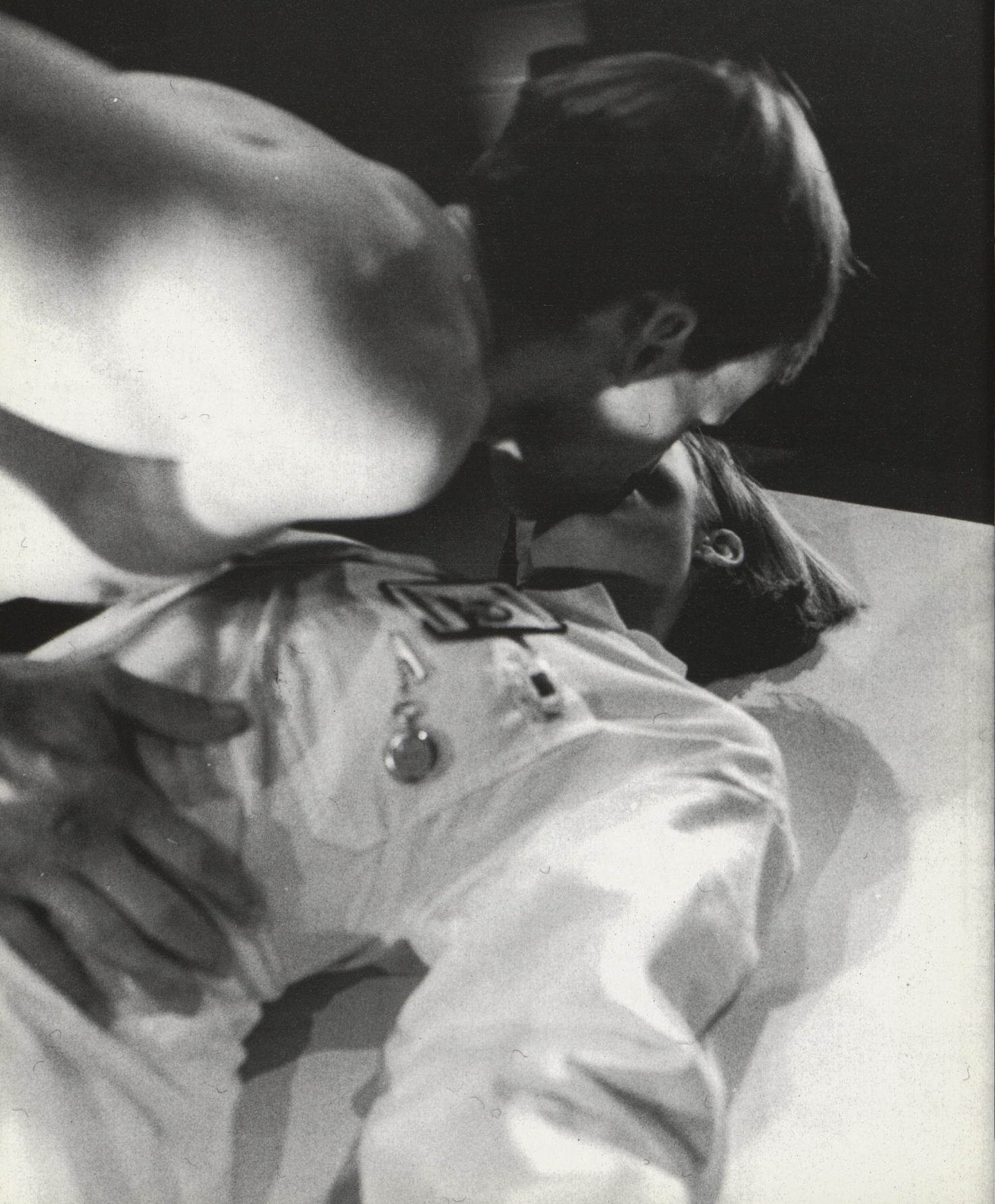
Illustrasjon fra Rousseaus *Emile*.

Jean-Jaques Rousseaus mest kjente bok er “*Emile eller Om Oppdragelse*” fra 1762. Den ble offisielt fordømt, men kom til å få stor betydning for synet på barn og oppdragelsen av dem. Oppdragelsen skal følge naturens gang, ikke kulturens, som han anså som skadelig: Det kultiverte mennesket stiller så store krav til barnet at det utvikler løgnaktighet og ondskap.

Han satte naturvitenskapen høyere enn de humanistiske fagene:

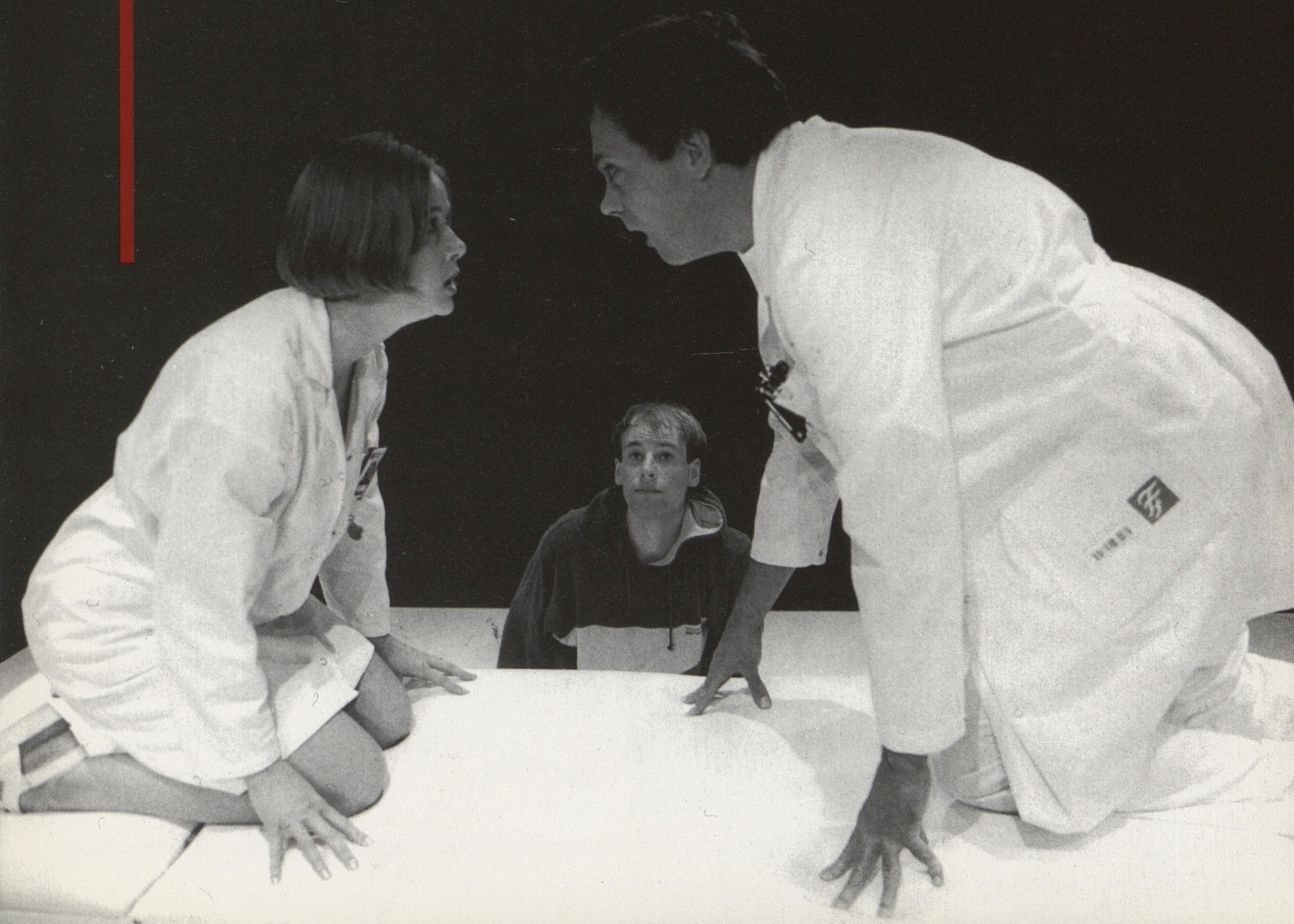
“Å leve er det yrket jeg vil lære min elev. Og å leve er ikke bare å puste, det er å handle, det er å bruke alle våre sanser, våre muligheter, alt i oss som gir oss følelsen av vår eksistens. Det mennesket som lever sterkest, er ikke det som lever lengst, men det som dypest har forstått livet.”

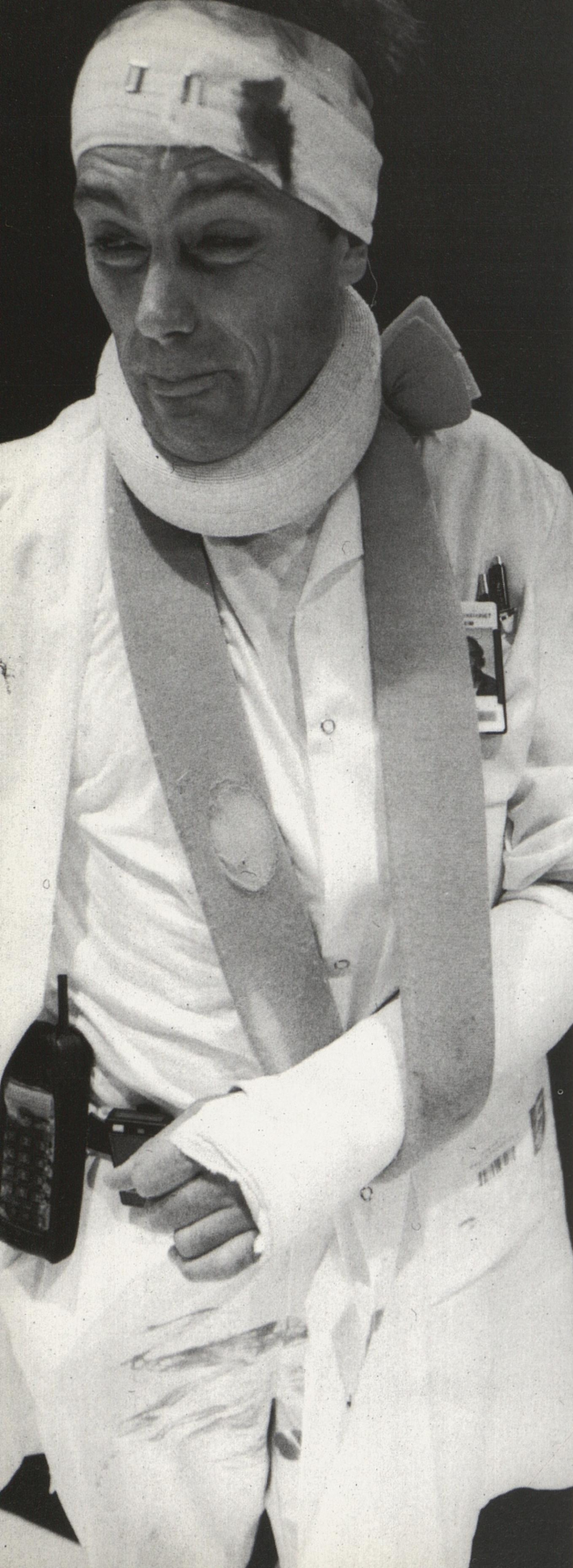

“Ethvert forsvinnende lite individ i denne grenseløse verden gjør seg likevel til verdens midtpunkt og setter sin egen eksistens og sitt eget velvære foran alle andres. Ja, det er til og med i stand til å ofre alt annet, hele verden, for å bevare sitt eget jeg litt lenger. Denne tenkemåte kalles egoisme.”

Arthur Schopenhauer

ØRNEN

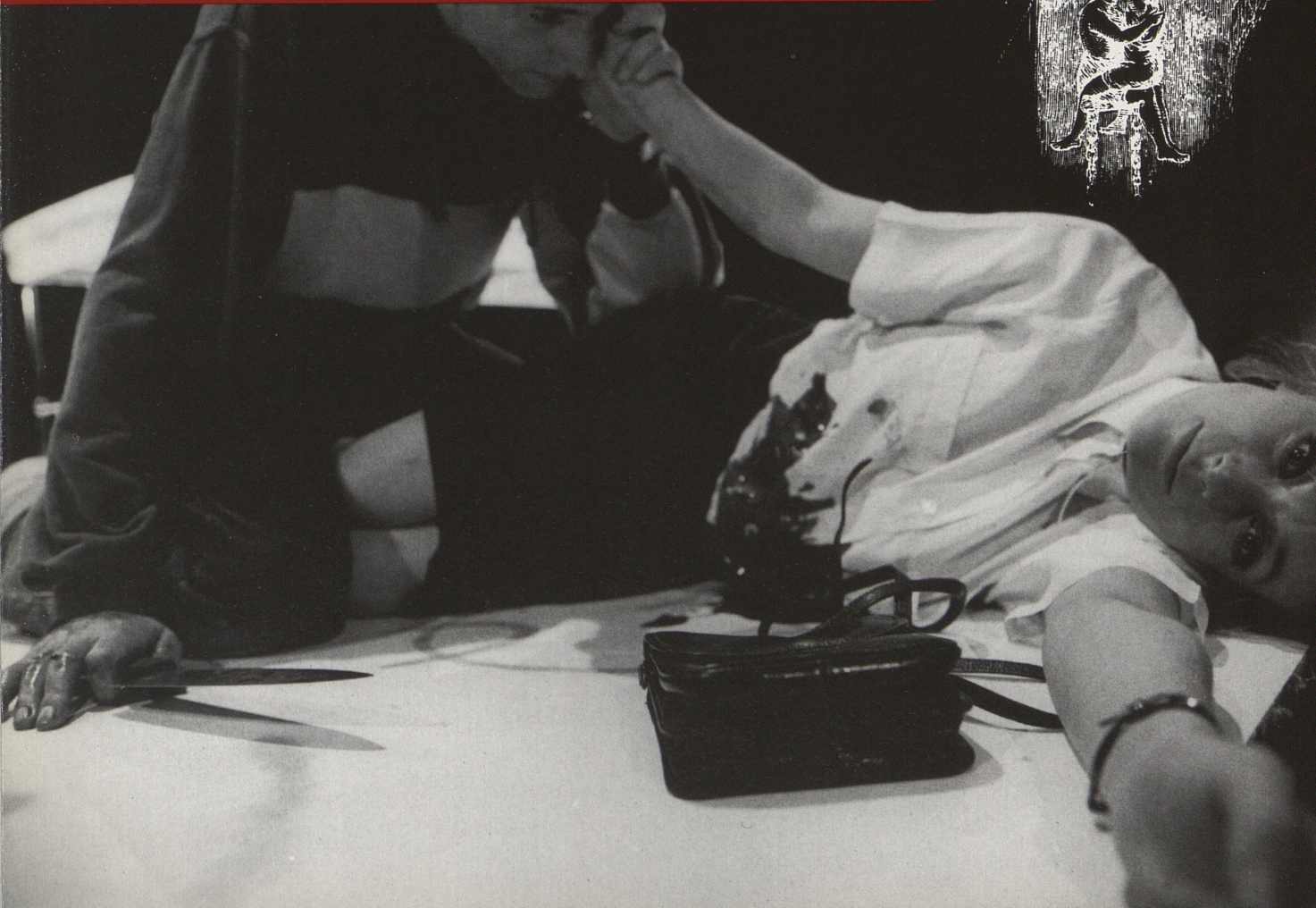
Psykologene snakker om ødipus og farsdrap
psykologene forsøker på så mange måter
å koseliggjøre kampen, kampen mellom barn og foreldre
Men denne kampen er virkelighet, du er unnfanget
av et øyeblikk som tente mellom dine foreldre
Ni måneder senere står stjernene over din fødsel
Dette er din virkelighets begynnelse. Dette kan
du kjempe med dine foreldre om, dette skal du elske
dem for. Denne forferdelses kjærlighetskamp kan aldri
koseliggjøres. Du er din skjebne, de er din skjebne
Men din skjebne starter i et øyeblikk mellom dem
Dette øyeblikk er det virkeligste av alle øyeblikk
Du kan vende deg mot dine foreldre og spørre: Hvilken
virkelighet! Du kan drepe dem med dette spørsmål
Du kan gjøre dem barnløse, du kan sette dem ut på
et stormløp mot deres egen skjebne, bare ved å la dem se:
Det er en forferdelse i gang, et helt liv, og du kan
vende deg mot dine foreldre og spørre: Hvem er dere!
Familien er en myte, en tordenmyte, den hellige
familie, ja den hellige krig, tre skjebner pluss
søster og broderskjebnene, knyttet sammen i et
forferdelig slag, strid og forvandling, en familie
kan føde en verdensbrann og tro de har fått en
gjøkkunge, men det er deres eget barn som brenner
og likevel ikke deres eget, men skjebne fri som ørnen
når den flyr over avgrunnen, båret av frihet ...

Stein Mehren, fra antologien *Barn er så små...*,
Den norske Bokklubben 1979

Barnet fires ned i graven, 1842.

“Gi meg andre mødre
og jeg skal gi deg en annen verden!”
Kirkefaderen Augustin, år 300 e.Kr.

Alle er så selvpoptatt

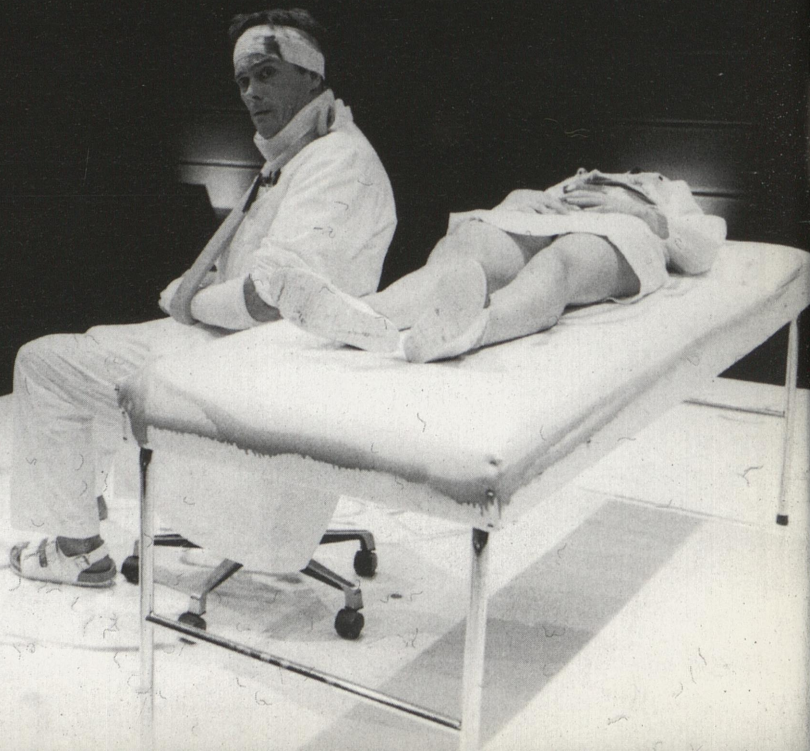
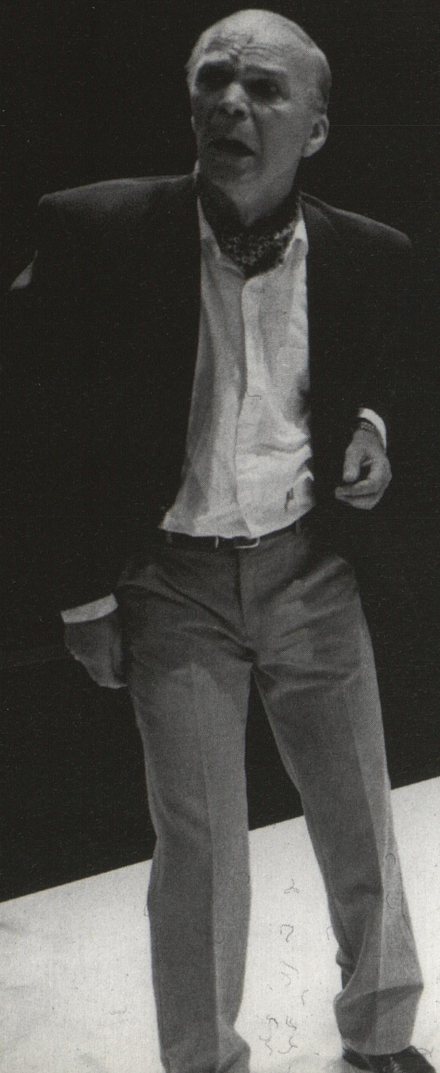
Jorden ville vært et bedre sted om bare menneskene også kunne tenke på annet...

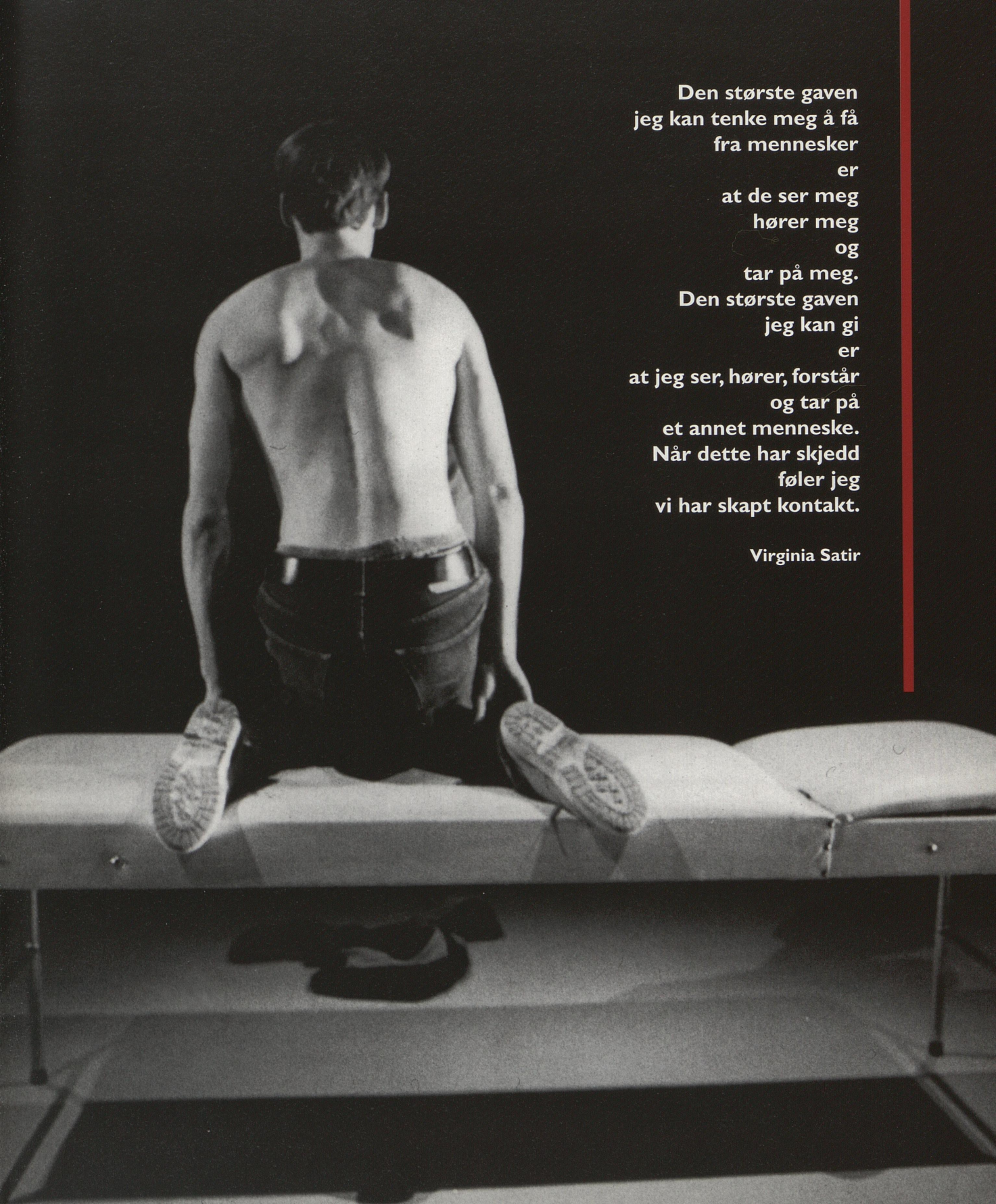

Hva skulle de tenke på da?

På meg!
Alle burde tenke mer på meg

Den største gaven
jeg kan tenke meg å få
fra mennesker
er
at de ser meg
hører meg
og
tar på meg.
Den største gaven
jeg kan gi
er
at jeg ser, hører, forstår
og tar på
et annet menneske.
Når dette har skjedd
føler jeg
vi har skapt kontakt.

Virginia Satir

TRØNDELAG TEATER

HOVED

SCENEN

WEST SIDE STORY

av Laurents/Bernstein/Sondheim

BRØDRENE LØVEHJERTE

av Astrid Lindgren

Premiere 10. januar

BØR BØRSON JUNIOR

av Falkberget/Tusberg/Monn-Iversen

Premiere 15. mars

STUDIO

SCENEN

EN UMULIG GUTT

av Petter S. Rosenlund

GLASSMENASJERIET

av Tennessee Williams

Premiere 17. januar

BALKONGEN

av Jean Genet

Premiere 25. april

TEATER

KJELLEREN

SKJØNNHETSDRONNINGA

av Martin McDonagh

Norgespremiere 16. oktober

THEATER

CAFÉEN

LESELØRDAG

Fra 13. september

TRE DAGER TIL ENDE

Gjestespill

Premiere 1. oktober

TRONDHJEMSVISAN II

Pensjonistforestilling hver fredag formiddag

Premiere 10. oktober

DAMELUNSJ

av Ron Hart

Premiere 28. januar

GAMLE

SCENE

STORE, LILLE TRONDHJEM

Gjestespill

Fra 10. september

VÅRRES JUL

av Hans Rotmo, co-produksjon med SUSASI

Premiere i desember